

UrsWidmer•Valentin Lustig zárándoklata

Urs Widmer
VALENTIN LUSTIG ZARÁNDOKLATA

Beszámoló egy 33 képen át tett sétáról
a festő szerzőhöz intézett leveleivel

Fordította Hajdú Farkas-Zoltán

BOOKART

2019

A mű eredeti címe: Urs Widmer *Valentin Lustigs Pilgerreise*

Diogenes Verlag AG, Zürich

Copyright © 2008 by Diogenes Verlag AG, Zürich. All rights reserved

ISBN 978-606-8994-17-8

Szerkesztette Báthori Csaba

© Valentin Lustig, 2019

Magyar fordítás © Bookart, 2019

A kötet megjelenését a Communitas Alapítvány támogatta.

Pingi, pittore, non parlare!

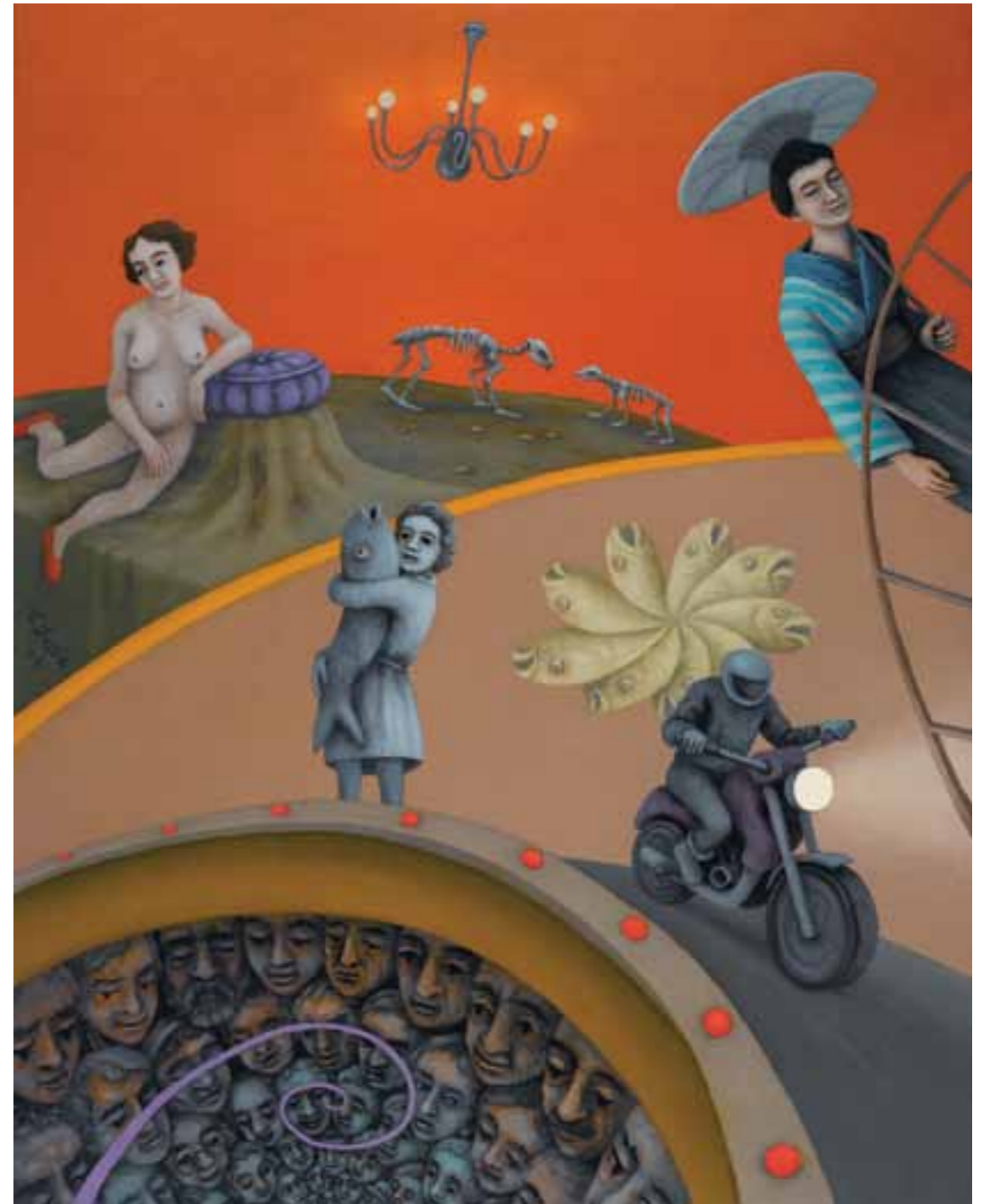
1. NÉGY KACAGÓ FIÚ
95 x 80 cm, 2005

Te tudtad, hogy a földkerekséget holtak népesítik be? A közelmúlt és a távolmúlt halottai. Időközben úgy hétmilliárdnyian vannak, árnyékok, minden idők halottai, a legelső *homo sapiens*től, kezdve attól, aki még be sem töltötte a tizennegyedik életévét, és nő volt, meg attól, aki a harmadikmifajtánkbeli születése után halt meg egészen tegnap elköltözött barátodig. Időközben több ember él a földön, mint amennyi valaha is elpusztult rajta. Ámbátor ma is gyilkoljuk egymást, s a vírusok sem adták még be a kulcsot. – A halottak úgy néznek ki, mint haláluk pillanatában. Az első holtak feketén és meztelenül járnak-kelnek, vagy éppenséggel pizsamában, bezúzott koponyával, levágott lábbal, haloványan, szalonkabátban, fejükön micisapkával vagy acélsisakkal. A lelkeket persze nem látjuk, de a figyelmesebbek némelykor érzékelik jelenlétüket, főleg, ha keresztülmegyünk egy olyanon, aki nem akar vagy nem tud kitérni előlünk. Miért is térne? Kicsit megborzongunk. Gyenge ellenállást éreztünk, enyhe dohszagot. – Állítólag a dolog úgy működik, hogy a világ összes

halottját látod, aki abban a pillanatban lépett ki az életből, mikor te éppen beléptél. Közvetlen folytatásuk lévén az élők sorában, egyedül te, és csakis te láthatod őket szer-te a világon. Persze nincsenek olyan sokan. Mondjuk, szü-letésed pillanatában éppenséggel néhány ezren lehetek az éppen távozó. Itt, ott, vagy ki tudja, hol. (Feltéve, ha nem éppen a hirosimai bomba, a Little Boy felrobbanásá-nak pillanatában jöttél a világra. Mert ez esetben ha elláto-gatnál ebbe a megint virágzó városba, akkor az összes ha-lottat látnád, még azokat is, akikre már senki sem emlék-szik.) Tehát van rá esély, hogy találkozz egy visszajáró lélek-vel, bizony, ez lehetséges. Főleg, ha úgy néz ki, hogy csak te látod. Ez bizony érvényes ismérv. Nézz csak körül! Ott egy öregember, ott meg egy fiatal, egy csodaszép nő, egy gyerek, és egyikük sem törődik a másikkal. Tehát lehetsé-ges. Persze, ha ez a gyerek történetesen rózsaszínű ruhát hord és Bart Simpson-trikót, nem valószínű, hogy együ-vé tartoztok. Kivéve, ha éppen te is negyedik életéved-ben jársz. – Ha ellenőrizni szeretnéd, mi több, meg akarsz

győződni, hogy visszajáró lélekkel van-e dolgod, nyugod-tan pofon vághatod. Egyszerűen odalépsz hozzá, és le-kenysz egyet neki. Puff! Ha feltételezésed helyes, tenyered ellenállás nélkül áthalad rajta. Ha nem, akkor meggyűlt a bajod. Áldozatod visszaüt, vagy hívja a rendőrséget. Vagy ezt is meg azt is. Ez a nőkre is érvényes. Hiába magyaráz-kodsz aztán a bírónak, hogy te csak egy sikertelen kísér-tet-kísérlet áldozata vagy. Tíz nap felfüggesztett, s akkor még szerencséd is volt. – Tegyük itt még hozzá: ha kedve-sen szemlélsz egy visszajáró lelket, az a tekinteted melegé-től testet ölt. Megszilárdul és tapinthatóvá válik, s ha még vonzalmat is érzel iránta és utánanyúlsz, testét már nem fogod tudni megkülönböztetni az élőkétől. Hogy a lelke is szeret-e, itt most lényegtelen. A halottak hamar leszoknak a szerelemről. *Parázsló* hévre van szükségük, hogy újra fellob-banjanak. – Így az is megtörténhet, hogy szerelmed rosszor lanyhul, mi több, nyoma vész; de erről te nem tehetsz; egy ri-deg szerető még a legszenvedélyesebbet is lelankasztja. Ha ez csókolózás közben történik, szeretőd újra árnyékká válik,

ami az elején volt. Ez szörnyű tapasztalat, rémítő. Kezed a semmibe markol, szád anyagtalan ajkat csókol. Jobb híján ott van az a bizonyos bizsergés. A halottakat – még azokat is, akiket látsz – jéggé dermedt udvar veszi körül. – Most próbáld *ezt* elmagyarázni egy bírónak. – Mindenképpen okosabb, ha a gyanús személlyel közömbös témára tereled a szót. Az időjárásra vagy a világ pillanatnyi helyzetére. Kérdéseivel könnyen elárulhatja magát. Például ha 2008-ban azt a kérdést teszi fel egy fiatal nő, hogy „Mi van tulajdonképpen azzal a Kimich-hel, a suszterral?“, miközben Kimichet, a susztert már 1941-ben elítélték halálos kimenetelű törvénytelen magzatelhajtásért, mire ő felakasztotta magát.

2. INSOMNIA I
95 x 75 cm, 2003

Ugye, ismered az emberiség három nagy sértődését? Első Kopernikusz. Második Darwin. Harmadik Freud. Mind a hárman halomba döntöttek egy-egy félelmeinket csillapító bizonyosságot, egyiket a másik után, de úgy, hogy attól koldulunk. Hallgass ide! Elárulom neked, hogy mitől fogunk negyedszerre megsértődni. Utoljára, mert ötödik alkalom már nem lesz. Ez a negyedik, mint az előbbi három sértés, elviselhetetlen lesz számodra. Mellőzni fogod. Ordítani fogsz. Nyüszítve fetrengsz majd a földön. És a legújabb gyönyörök karjaiba rohansz. Hogy végezetül – ez a helyes kifejezés! – mégis elfogadd a negyedik sértést. Már most ott lángol minden falon, mene mene tekel, s mi emberek megállapítjuk, hogy ennyi és ennyi év után el fogunk tűnni erről a földről. Tíz, száz vagy kétszáz év múlva. Nem hosszú idő, tán az unokáid életkora. Ami ma csupán sejtés, rebesgetés, az bizonyíthatóvá válik, pontosan és reménytelenül. A megtérés utolsó lehetősége – ez is vitathatatlanul bizonyítható lesz – 2010-ben veszett el, mégpedig egy kereszteződésnél Kínában (Csungho város közelében), ahol mindenki vakon, a mohó vágytól ordítva és ujjongva a széles úton járt, lenézve a keskeny ösvényt, amely a mindaddig áthatolhatatlannaktűnőfaltól való szabadulás felé haladt. Nem fogsz hiányozni a természetnek...

...mert neki nincs emlékezete és nem ismeri a könnyeket. Természetesen néhány ár-apály idejére fennmarad még a nyomod, sápadt csípőcsontod talán, amelyet egy meg gondolatlan hullám kisodort valahová a partra, liánokkal benőtt BP-benzinkútszivattyú oszlopa alá, egy málló tévétoronyhoz, melynek árnyas gerendái alatt pézsmáökrök legelésznek, s az is lehetséges, hogy a napfénytől tenyérnyi távolságra, a parázsforró sivatagi homokban képek hevernek, *ezeket* a képeket, amelyek csak most keletkeztek (korábban csupán képcsírák voltak), senki sem látta, akár azokat a sivatagi rózsákat sem, amelyek csak egyszer nyílnak ezerévenként, a hőmérséklet, a nedvesség, a megszületés gyönyörének végre-valahára megadott irgalmából. Elvértve, ha rátalált egy tuareg, leszedett egy-egy sivatagi rózsát, és menyasszonyának ajándékozta. De mára eltűntek a tuaregek, és a menyasszonyok is. A képek láthatatlanok maradnak. Az emberi világ vége után keletkeztek, senki sem tudja hogyan. Okafogyott emlékezet. Ha egy gekkó netán mégis kikapar egy képet a földből – szerelmesek egy kínai hídon –, értetlenül áll majd előtte. A kép kellős közepén áll, de nincsen szeme látni. Világában ismeretlen a szerelem, ezt éppen most tapasztalja, ahogy pillanatnyi figyelmetlensége miatt felzabálja egy csorda szurikáta.

4. SZERELMESPÁR A HÍDON A RÉGI KÍNÁBAN
60 x 40 cm, 2005

Vajon ezek a képek nem egy utazás előjelzései? Talán egy búcsújárásnak, egy szívében ütődött vallási nézeteket hordozó vándor zarándoklatának, amely zegzugos vonalban bejárja az egész földet, néhány paradicsomban és sok pokolban. Vajon elmenetel? Vagy hazatérés? De Selby, az ír filozófus (aki a végén arra a következtetésre jutott, hogy az emberek egy része tulajdonképpen bicikli) leírja, hogy milyen könnyen esik az elmenetel, ha összehasonlítjuk egy olyan hazatéréssel, amely kuszának és fáradságosnak tűnik. Ha azon az úton jársz, amelynek emlékét ezek a képek őrzik, alaposan fel kell kötnöd a gatyád, mi több, bíznod kell az ügyességében. Vannak, akik már az első képben eltévednek: a pagodák letérítik őket az útról. Pedig még csak utazásuk kezdetén vannak, az összes pagoda *mögött*. Ez vitathatatlan, ez tény. Megmenthetőek csak akkor lennének, ha megelégednek egy pagoda nélküli élettel. Csakhogy ez senkinek nem sikerül, aki egy pagodát – akár csak a távolból – egyszer megpillantott. Ez a titokzatos ígélet...

Az előtérben látható kőlapokból kirakott ösvény, amelyen érkezel, semmi kétség, még fakunyhók, bunkerok, bevásárlóközpontok mellett vezet el; benzinkutak mellett is. A pagodás világ itt kezdődik a szemed előtt. Tessék! Indulj el rajta! Sokat fogsz látni belőlük, amíg célba érsz. Közben legyőzted a kínai nagy falat, amelynek végeit ugyancsak láttad. Lehetséges, hogy te is evezős csónakkal próbálgatsz; ha igen, kevés esélyt adunk neked. Jegyezd meg: a fallal bekerített birodalmakból mindenki menekülni akar. Belépni csak a buták, az elvakultak, a becsapottak, a naivak akarnak. Más szóval: például te. Légy hálás bukásodért! Az út a cél, ezt már te is tudod. Addig hajtogatták neked. Pedig nem igaz. Az utat célnak nyilvánítják, mert a megérkezésnek láthatóan nincs eszményi helye. – S ha mégis lenne? Engedtesse meg egy olyan hely után vágyódní, amelynek bejárata ugyan rémséges, de kijárata maga a boldogság. Útközben lesz elég időd elbukni. Jobb elbukni természetesen, minden esetben jobb. Flóra asszonynak, akivel útközben találkozol, jókora lépéselőnye van. No de az ő bukása – mert ő is kudarcot vall – számunkra részegítő sikert jelentene...

7. FLÓRA ASSZONY
110 x 85 cm, 1999

8. FLÓRA ASSZONY SÉTÁJA
75 x 95 cm, 2003